

Mødet den 12. Marts 1914.

Fraværende: Harald Jensen, N. Joh. Laursen, Samuelsen og Simonsen.

1. (J. Nr. 16⁴—1913). Skrivelse af 28. Februar 1914 fra Ministeriet for Handel og Søfart med Samtykke til, at Statskassens Andel i den Enkefru M. M. Nielsen for Tiden fra 1. April f. A. for Ret til Forhandling af stærke Drikke paahvilende Afgift tilbagebetales under Forudsætning af, at Kommunens Andel ligeledes bortfalder.

Til Efterretning.

2. J. Nr. 226 og 7—1913). Indenrigsministeriets **Approbation paa 2 Købekontrakter** med Kæmner-assistent Redsted angaaende Marselisborggrunde.

Til Efterretning.

3. (J. Nr. 23¹⁶—1913). Beretning om **Brolægnings- og Vejvæsen** for 1912—13.

Til Efterretning.

4. (J. Nr. 23¹⁵—1913). Beretning om **Børnekliniken** i 1913.

Til Efterretning.

5. (J. Nr. 605 —1913). Andragende fra A/S Turisten om Tilladelse til Anlæg og Drift af **Anløbsbroer ved Dalgas Avenue og Silistria.**

Formanden erindrede om, at Byraadet for et Aars Tid siden havde meddelt Restauratør S.

P. Nielsen, Varna, Tilladelse til at drive Motorbaadsfart mellem Byen og Varna og eventuelt Silistria og til at oprette de fornødne Broer. Denne Tilladelse frafaldt Hr. Nielsen nu til Fordel for »Turisten«, saa antagelig havde Byraadet intet imod, at dette Selskab fik Tilladelsen paa de samme Vilkaar. Da Hr. Simonsen ikke var hjemme, havde Taleren ikke haft Lejlighed til at forelægge Sagen for Skovudvalget, men han kunde paa tilstedeværende Udvalgsmedlemmers Vegne anbefale, at Tilladelsen blev givet.

Tilladelsen meddeltes paa samme Vilkaar som dem, paa hvilke lignende Tilladelse under 29. Marts 1913 er meddelt Restauratør S. P. Nielsen.

6. (J. Nr. 10⁹—1913). **Valg af et Medlem til Aarhus Skolekommission** i Stedet for Overretssagfører Chr. Birch, der fraflytter Byen.

Udsattes i Henhold til Forretningsordenen.

7. (J. Nr. 614—1913). Forslag til **Overslag over Havnens Indtægter og Udgifter** i 1914—15.

Formanden gennemgik Forslagets forskellige Poster. Under Omtalen af Udgiftskonto 5, Lønninger og Polititilsyn m. m., bemærkede han, at Posten for Havnepoliti eller Havnevagt og Polititilskud var opført med 14000 Kr. Der havde ofte været klaget over, at Forholdene ved Havnen med Hensyn til Polititilsyn var daarlige, men der var til Udvalget dog kun kommet faa Klager. Ved en Havn vilde der altid være mørke og afsides Pladser, hvor der let vilde kunde stjæles eller foregaa Uorden. Det havde sine Betænkeligheder ved at organisere et egentligt Havnepoliti nu, lige før den ny Havn blev taget i Brug. I Udvalget havde der derfor været nogen Stemning for foreløbig at indrette en Havnevagt uden Politimyndighed, og man havde endog tænkt paa at træffe Overenskomst

med »Aarhus Nattevagt« desangaaende. Fra anden Side i Udvalget mente man det derimod bedst straks at oprette et egentligt Havnepoliti. Et saadant var imidlertid dyrt, og de 14000 Kr. vilde sikkert medgaa alene for den gamle Havns Vedkommende. I Øjeblikket var der sikkert mest Stemning for at gaa denne Vej, men Forudsætningen maatte saa være, at de 8000 Kr., der medgik som Tilskud til Politikassen for Polititilsyn ved Havnen, bortfaldt. Det blev i Fjor ved Byraadsbeslutning vedtaget at dette Tilskud skulde bibeholdes paa 8000 Kr., men man havde aldrig rigtig gjort sig klart, hvad Meningen med Forhøjelsen egentlig var, om det skulde være Vederlag for stærkere Tilsyn ved Havnen alene, eller om ogsaa de omliggende Gader skulde tages med. Forhøjelsen af Tilskudet havde imidlertid ikke bevirket bedre Tilstande, og Tilsynet havde i lang Tid været for ringe. Hvis Havnen nu selv overtog Polititilsynet, vilde Byens Politi derved faa en Lettelse, og det var da rimeligt, at de 8000 Kr. bortfaldt. Skulde Byraadet imidlertid mene, at Tilskudet paa 8000 Kr. til Politikassen skulde opretholdes, maatte Udvalget overveje, hvorledes man kunde ordne sig. Med Hensyn til Vareskuret paa Midtermolen bemærkede Taleren, at der paa indeværende Aars Budget var blevet optaget 19000 Kr. til Forlængelse af Skuret eller til Opførelse af et nyt. Udvalget var da ogsaa gaaet i Gang med Arbejdet, men var stødt paa Vanskeligheder, der havde medført, at Skurets Bygning endnu ikke var paa-begyndt. Skulde der opføres et nyt Skur, eller skulde det gamle forlænges, vilde man nemlig støde paa Jernbanesporene ved Molens Inderende og en Omlægning af disse vilde altsaa blive nødvendig. Dette lod sig dog ikke gøre uden ved

Forhandling med Statsbanerne, og saadan Forhandling var ogsaa blevet ført, men Statsbanerne forlangte, at der skulde lægges et nyt Spor mellem Toldboden og Kajen, hvilket Udvalget ikke havde kunnet gaa med til paa Grund af den stærke Færdsel det paagældende Sted, og dermed var Sagen foreløbig stillet i Bero. Naturligvis var det ikke Meningen, at Sagen skulde falde bort, men Udvalget blev mere og mere bange for, at den egentlige Mangel var, at Midtermolen var for snæver og Pladsen af den Grund for ringe. Paa Molens ene Side havde Molsbaadene, der jo nu snart blev 4, deres Kajplads, og paa den anden Side laa Englandsdamperne med hele Stykgodstrafikken, og endelig optoges Molens Yderende af Ballastpladsen. Alt dette var for meget for Molen, og Forholdene blev derfor ikke bedre, før den blev aflastet noget, hvilket ikke lod sig gøre, før den ny Havn blev taget i Brug.

M i k a e l J o h a n s e n spurgte, om der var sket Henvendelse til Udvalget om Plads til Pakhuse eller industrielle Anlæg, om saadanne Henvendelser var blevet afvist, og om der i det hele taget var tilstrækkelig Plads ved Havnen til den Slags Anlæg. Taleren mente, at der var tilstrækkelig Plads, men troede det gavnligt at faa oplyst, at Havnen havde god Plads til Pakhuse, industrielle Anlæg og lignende. Polititilsynet maatte selvfølgelig ogsaa omfatte de Gader, der stødte til Havnen. Taleren vilde modsætte sig, at Havnens Tilskud til Politikassen for Polititilsyn faldt bort.

C h r i s t e n s e n bad Udvalget overveje, om det ikke vilde være heldigt at faa en ordentlig Muddermaskine i Stedet for Muddersugeværket, da dette kun opslugede det snavsede Vand, men ikke Mudderet.

Formanden kunde oplyse, at ingen Henvendelse om Plads var blevet afvist. Der havde været ført Forhandling med adskillige, der søgte Plads til industrielle Anlæg eller lignende; under Tiden havde Forhandlingerne ført til et Resultat, men i andre Tilfælde ikke. Naturligvis var der Plads til Fabrikker og Pakhuse, men hvor nær hver enkelt Virksomhed kunde komme til Kaj, kunde der ikke nu siges noget om. I den Henseende maatte man have Taalmodighed, fordi Havnen ikke var færdig, og fordi meget jo beroede paa, hvorledes Jernbanesporene kom til at ligge. Antagelig vilde mange Virksomheder være tilfreds med at komme til at ligge dybere inde paa Havnepladsen, naar de blot fik Spor ned til Kajen, medens andre kun vilde have Plads umiddelbart ved denne. Muddersugeværket var Havnens Smertensbarn, men om der var andet at gøre i Øjeblikket end vedblivende at bruge det, skulde Taleren ikke udtale sig om.

Mousten skulde intet have imod, at Havnen sparede de 3000 Kr., der blev givet i Tilskud til Politikassen, men Politiet sparede næppe nogen Betjent, fordi Tilskudet faldt bort, skønt det var givet, at en stor Del af Politiets Arbejde var foranlediget af Havnen.

Mikael Johansen henstillede til Havneudvalget at udsende en officiel Meddelelse til Handelsbladene, deriblandt til »Børsen«, om at der ved Aarhus Havn var rigelig Plads til Fabrikker og lignende.

Formanden bemærkede, at det vanskeligt kunde siges, om man allerede nu turde udsende en Meddelelse som den af Hr. Mikael Johansen ønskede, fordi man intet bestemt kunde sige om, naar Havnen og Jernbanesporene var i Orden. For nogen Tid siden var en Forespørgsel fra

Industriforeningen i København, om der vilde blive Plads til Fabrikker ved Havnen, blevet besvaret bekræftende.

M i k a e l J o h a n s e n fandt netop ved Forespørgselen fra Industriforeningen Bekræftelse paa, at Meddelelsen burde udsendes. Selvfølgelig havde man ikke anlagt en Havn til 10—12 Millioner Kroner, uden at der maatte være Plads til Pakhuse og industrielle Anlæg, og selvfølgelig maatte det være planlagt, hvor mange Kvadratalen der vilde være færdig til Brug til den og den Tid. Taleren maatte fastholde sit Ønske om, at Meddelelsen snarest muligt blev udsendt.

F o r m a n d e n udtalte, at man, da Havnen ikke var færdig, selvfølgelig endnu ikke hverken kunde anlægge Fabrikker eller give bestemt Besked om Sporanlægene. Men der var ingen Tvivl om, at der vilde blive stor Plads til Anlæg af Fabrikker.

M i k a e l J o h a n s e n spurgte, naar Havnen kunde ventes at være færdig.

F o r m a n d e n kunde ikke give noget bestemt Svar paa Hr. Mikael Johansens Spørgsmaal, fordi Forhandlingerne med Statsbanerne om Sporene endnu ikke var tilendebragte, men antagelig vilde Havneudvidelsen være foretaget om $1\frac{1}{2}$ à 2 Aar. Alene Sporanlægene vilde tage et Aars Tid. Med Hensyn til Polititilsynet vilde han foreslaa, at de 14000 Kr. blev staaende paa Budgettet, dog saaledes at Sagens endelige Ordning beroede paa senere Indstilling til Byraadet.

Forslaget vedtoges.

8. (J. Nr. 459 og 460—1913). Indstilling fra Budgetudvalget om, at der ydes **Kristelig Sygekasse for Aarhus, Aarhus Vaabenbrødreforenings Sygekasse og Sygekassen for Haandværkere, Fabrik-**

arbejdere og ligestillede et Tilskud af 25 Øre pr. Medlem fra 1. April 1914 at regne.

F o r m a n d e n forelagde Indstillingen med Bemærkning om, at Udgiften antagelig vilde blive ca. 4000 Kr., men at der samtidig vilde blive en saa stor Besparelse paa Fattigvæsenets Konto, at Merudgiften kun vilde blive højst 1600 Kr. aarlig. I Anledning af Foranstaltningen maatte der for 1914—15 oprettes en særlig Konto under Udgiftskonto XIX. 4.

Indstillingen vedtoges.

9. (J. Nr. 542—1913). Indstilling fra Budgetudvalget vedrørende Planen til **Hegnet om Kirkegaarden imod Østbanetorvet.**

F o r m a n d e n erindrede om, at Planen tidligere havde været behandlet i Byraadet, og at der da havde vist sig Stemning for at opføre den foreslaaede Indgangsportal og indhegne Knudrisbakke som projekteret af Stadsgartneren. Sagen var blevet henvist til Budgetudvalget, af hvilket et Flerstal henstillede Planen til Byraadets Afgørelse, medens et Mindretal, de Herrer Mikael Johansen og Møller fraraadede at anvende saa stort et Beløb. Skulde Projektet ikke blive vedtaget, vilde der blive sat et almindeligt Hegn med en almindelig Laage, men dette vilde næppe se godt ud paa dette Sted, hvor antagelig Hovedindgangen til Kirkegaarden vilde blive.

J a k o b J e n s e n syntes, man skulde bestræbe sig for at faa Knudrisbakken og Indgangen til Kirkegaarden der til at se saa godt ud som mulig, nu da man kostede en Del paa at modernisere Østbanetorvet. Der var ingen Tvivl om, at Indgangen ved Knudrisbakke vilde blive Kirkegaardens Hovedindgang. Mange Mennesker vilde køre med Sporvognen til Østbanetorvet og

benytte denne Indgang, og mange vilde gaaende søge den samme Vej. Det var godt nok at spare, men man kunde ogsaa spare saa meget, at Foranstaltningerne blev alt for tarvelige. Man stod sig ved at lave noget, der saa godt ud, saa Taleren vilde henstille, at man vedtog Forslaget.

Møller oplyste, at Hr. Mikael Johansen og Taleren fraraadede at bruge de ekstra 3000 Kr., fordi de mente det forsvarligt at anbringe et almindeligt Hegn og en almindelig Laage, og fordi det var nødvendigt for Byen at spare, hvor det lod sig gøre. Hvis man havde bedre Raad, var Sagen en anden. Det var meget rigtigt, at det foreslaaede Hegn og Indgangsportal vilde se bedre ud, men naar Byen i Forvejen var ret anstrengt med Udgifter, burde der spares. Det var næppe rigtigt, at de, der kom med Sporvogn til Kirkegaarden, vilde staa af ved Østbanetorvet; de $\frac{9}{10}$ vilde sikkert køre til Trøjborgvej, og de fleste spadserende vilde sikkert ogsaa gaa en anden Vej end om ad Østbanetorvet, saa Indgangen ved Knudrisbakke blev næppe Kirkegaardens Hovedindgang.

Forslaget forkastedes.

10. (J. Nr. 596—1913). Andragende fra Frederiksbjerg Handels- og Industriforening og Aarhus Haandværkerforening om at Byraadet snarest vil foranledige oprettet **en vestlig Sidelinie til Sporvejsruten.**

Møller vilde finde det meget rart, om Byraadet kunde foranledige, at Sporvejsselskabet oprettede en vestlig Linie, men ansaa det for umuligt for Byraadet at udrette noget i saa Henseende. For et Par Aar siden havde man udarbejdet ikke mindre end 3 Forslag til Udvidelse af Sporvejen, og Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse

havde forhandlet med Selskabets Bestyrelse derom, men uden at opnaa noget Resultat. Saa længe Banegaardsforholdene ikke var i Orden, var det da ogsaa ret naturligt, at Selskabet ikke gik med til nogen større Udvidelse. Skulde Selskabet imidlertid gaa med dertil, vilde det sikkert forlange Ekvivalent paa en eller anden Maade, f. Eks. en Forlængelse af Koncessionen. Naar Banegaardsforholdene var ordnede, kunde man derimod nok vente Resultat af en Forhandling med Selskabet, men i Øjeblikket naaede man næppe længere end ved sidste Forhandling. Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse vilde derfor henstille, at Sagen for Øjeblikket blev henlagt.

M i k a e l J o h a n s e n saa ingen Grnd til at henlægge Sagen, men fandt det meget naturligt at rette en Henvendelse til Selskabet om at udvide Sporvejsnettet. Det var i høj Grad beklageligt, at Byraadet i sin Tid havde givet Selskabet Koncessionen saaledes, at Byraadet var uden Indflydelse paa, om Linien skulde forlænges, og om der skulde anlægges Sidelinier. Og det var ligeledes meget beklageligt, at man i 1909 havde givet Selskabet Lov til saa hurtigt at amortisere Anskaffelsesomkostningerne for Udvidelsen af Materiel i Anledning af Udstillingen. Det syntes desværre at være saaledes, at Byraadets 2 Repræsentanter i Selskabets Bestyrelse intet kunne udrette, og at Aarhus Privatbank med Held skulde kunne modsætte sig enhver Udvidelse. Da Sporvejen blev anlagt, hed det sig, at det var for at fremme Turistlivet og af Hensyn til Borgernes Tarv, men nu saa man, at det kun var, for at Aktionærerne kunde faa saa stor Dividende som muligt. Taleren foreslog, at Byraadet sluttede sig

til de 2 Foreningers Andragende og anmodede Selskabet om at forhandle med Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse baade om en vestlig Linie og en Linie til Varna. Skulde man vente, til Banegaardsforholdene blev ordnede, kom man vist til at vente længe.

Møller oplyste, at Selskabets Bestyrelse, da man et Par Aar siden forhandlede med den, havde sagt, at der ikke blev nogen Udvidelse, saa længe man ikke vidste, hvorledes Banegaardsforholdene blev ordnede. Det var givet, at hele Byen var stærkt interesseret i, at der blev anlagt en vestlig Linie, men der var utvivlsomt ingen Mulighed for at opnaa noget i saa Henseende for Øjeblikket. Aktionærerne vilde sikkert se paa deres egne Interesser mere end paa Byens, og der var ikke noget at sige til, at Selskabet gav 6 % i Udbytte, naar Nationalbankens Rente det af sidste Aar havde været 6 %. Hvis Selskabet ikke havde faaet Tilladelse til hurtig Afvikling, vilde det næppe have anskaffet det store Materiel i Anledning af Landsudstillingen.

Jakob Jensen bemærkede, at det i 1909 var nødvendigt at stille Selskabet saaledes, at det kunde paatage sig Trafikken. Hr. Mikael Johansen havde vist ogsaa den Gang været med til at tillade den hurtige Amortisation. I hvert Fald mindedes Taleren ikke, at Hr. Mikael Johansen havde protesteret der imod. Noget andet var, at Selskabet vist afskrev noget stærkere end tilladt efter Kontrakten. Dette Forhold vilde Taleren bede Byraadets 2 Repræsentanter i Selskabets Bestyrelse om at undersøge. Naar Folk startede et Aktieselskab, var det for at tjene Penge, saa det skulde have været Taleren kært, om Højre i Byraadet i sin Tid sammen med Taleren og hans Parti-

fæller havde stemt imod at give Koncessionen. Socialdemokraterne havde den Gang holdt paa, at Sporvejen skulde være kommunal, og var det blevet vedtaget, kunde man have udvidet Linien, naar man fandt Tiden inde dertil. Nu var Forholdet derimod saaledes, at man nok kunde forlange en Udvidelse, men man fik intet ud deraf, fordi Aktionærerne næppe vilde afgive noget af deres Udbytte. Taleren vilde imidlertid opfordre Hr. Mikael Johansen, der jo selv var Aktionær, til at rejse en Bevægelse blandt Aktionærerne for, at Sagen blev taget op. Byens Borgere havde ingen Interesse af, at Selskabet fik Koncessionen forlænget, saa Taleren vilde haabe, at Hr. Mikael Johansen vilde arbejde for, at Linien hurtigst muligt blev Kommunens Ejendom. Taleren kunde tænke sig, at man i Stedet for at forhandle med Selskabet om Anlæg af ny Linier, forhandlede med det om, at Kommunen overtog Linien allerede nu. Financielt set kunde man meget vel magte Sagen. Hvis Aktionærerne ikke fik mere end 6 %, og altsaa ikke tjente noget gennem den meget stærke Afskrivning, kunde de let anbringe deres Penge andre Steder med lige saa stort Udbytte.

M i k a e l J o h a n s e n kunde ikke tro, at det skulde være ørkesløst at forhandle med Selskabet om Udvidelse af Sporvejsnettet. Taleren havde i 1909 været stærkt imod at tillade Selskabet den korte Afviklingstid. Efter Overenskomsten skulde Selskabet dele Udbyttet med Kommunen, naar Foretagendet gav mere end 6 %, men der blev øjensynlig lagt an paa, at Kommunen fik saa lidt Udbytte som muligt. Taleren skulde tage meget fejl, om Hr. Jakob Jensen ikke selv i 1909 havde holdt paa, at der skulde en længere Af-

viklingstid til. Taleren skulde gerne møde paa Selskabets Generalforsamling og tale Byens Sag, men det Par Aktier, han ejede, gav ham ikke megen Betydning overfor de store Aktionærer. Derimod vilde det have mere Betydning, om Byraadet krævede Udvidelsen.

J a k o b J e n s e n foreslog, at Udvalget, hvis Sagen skulde tilbage til det, fik Bemyndigelse til at spørge Selskabet, om det vilde forhandle paa Grundlag af, at Kommunen overtog Sporvejen.

F o r m a n d e n kunde i alt væsentligt slutte slutte sig til, hvad de Herrer Møller og Jakob Jensen havde udtalt. Det havde vist sig at være meget rigtigt, at Selskabet som Betingelse for Udvidelsen i 1909 stillede Forlangende om Til-ladelse til hurtig Amortisation, idet det i 1909 anskaffede Materiel næsten ikke havde været i Brug siden og ikke havde kunnet sælges. Tale-ren forstod ikke de gentagne Begæringer om ny Linier, for naar man erindrede sig Byens lang-strakte Form, maatte det staa klart, at ny Linier maatte komme til at løbe parallelt med den op-rindelige Linie, hvilket vilde sige, at Selskabet ved Anlæg af ny Linier kom til at konkurrere med sig selv.

M ø l l e r kunde ikke gaa med til kommunal Drift, fordi han mente, at den vilde blive for dyr. Nu saa man, hvad de 2 Foreninger ønskede, men overtog Kommunen selv Sporvejen, vilde der komme Anmodning paa Anmodning, og det vilde blive meget vanskeligt at opfylde alle de Ønsker. Naar dertil kom, at Selskabet nu vilde forlange en meget høj Pris, kunde Taleren ikke finde det klogt selv at overtage Linien.

M i k a e l J o h a n s e n vilde ikke med til nu at lade Kommunen overtage Sporvejen. For-

slaget derom var sikkert ogsaa kun stillet for at komme uden om Spørgsmaalet om at udvide Linien. Taleren forstod stadig ikke, hvorfor man ikke vilde være med til at rette den omtalte Henvendelse til Selskabet.

Jakob Jensen gjorde gældende, at hvis man kom til Rette med Selskabet om selv at overtage Sporvejen, saa kunde man lægge ny Linier, hvor man vilde. Taleren kunde ikke gaa med til at imødekomme alle mulige Anmodninger om ny Linier, hvis Kommunen selv ejede Sporvejen, idet han ikke vilde gaa med til nogen ufornuftig Foranstaltning.

Mikael Johansen stillede Forslag om, at Skrivelsen fra de 2 Foreninger blev sendt til Selskabet med Byraadets anbefaling.

Det vedtoges at tilstille Sporvejsselskabet Andragendet med Byraadets anbefaling.

11. (J. Nr. 615—1913). **Købekontrakt med Aarhus Kreditbank** angaaende et Areal paa 4 m² af Bispetoften.

Godkendtes.

12. (J. Nr. 2¹²⁵—1913). Andragende om **Dispensation fra § 1 Stykke a i »Regulativ for Anbringelse af Klosetter i Bygninger i Aarhus Kommune«** ved Installation af W. C. i Ejendommen Willemoesgade 24.

Dispensation meddeltes.

13. Andragende om **Dispensation** fra
 - a. (J. Nr. 2¹²¹—1913) Bygningslovens § 21 og Bygningsvedtægtens §§ 14 og 19 for Aagade Nr. 15,
 - b. (J. Nr. 2¹²²—1913) Bygningslovens § 21 for Borupsgade 10—12—14,
 - c. (J. Nr. 2¹²³—1913) Bygningsvedtægtens § 19 for Grønnegade 64,

- d. (J. Nr. 2¹²⁴—1913) Bygningsvedtægtens § 11 for Niels Juelsgade 4,
 - e. (J. Nr. 2¹²⁶—1913) Bygningslovens § 21 for Nørregade 42,
 - f. (J. Nr. 2¹²⁷—1913) Bygningslovens § 21 og Bygningsvedtægtens §§ 17, 14, 19 og 25 for Skolegade 29—31 og Havnegade 24—26,
 - g. (J. Nr. 2¹²⁸—1913) Bygningslovens § 6 for »Aarhus Tømmerhandel«s Ejendom, Niels Ebbesensvej.
 - h. (J. Nr. 2¹³¹—1913) Bygningsvedtægtens § 14 for Ewaldsgade 18,
 - i. (J. Nr. 2¹³²—1913) Bygningsvedtægtens §§ 19 og 25 for Grønnegade 66 og
 - j. (J. Nr. 2¹³³—1913) Bygningslovens § 21 for Fredensgade 16.
- Anbefaledes.

